

Obres publicades l'any 1993 i 1994

M. Rosa Montanyà Lacambra

CENT ÍMATGES PER A LA HISTÒRIA, GIRONELLA, 1885-1973, Gironella, Associació Cultural El Vilatà, 1993, 153 p. (Col·lecció L'Escambell, 4).

En poc temps ha sorgit un gran interès per la història gràfica, és a dir, les recopilacions de les imatges del passat. En aquest cas es tracta del recull i selecció de cent fotografies que tenen per tema Gironella i les seves gents de 1885 a 1973. En elles es pot veure un tipus de vida i uns paisatges que ja pertanyen al record, i apreciar els grans canvis que hi ha hagut en els darrers cent anys. Les fotografies es divideixen en 15 capítols segons diferents temes, des de les «Vistes generals de la vila» a aspectes tan concrets com «El Ball de l'Almorratxa» o «L'automoció», i dins de cada tema ordenades cronològicament. El comentari i el recull de les imatges ha anat a càrrec de l'Associació Cultural l'Almorratxa. Aquesta obra tenia com a precedent una *Historia gràfica de Bagà* (1992).

ONZE SOPARS DE DURO, Col·lectiu La Tecla, Gironella, Associació Cultural El Vilatà, 1993, 107 p. (Col·lecció L'Escambell, 7).

Recull d'onze contes de diferents autors del Berguedà o relacionats amb la comarca que s'han autoanomenat «Col·lectiu la Tecla». Onze quasi «òperes primes» dels autors, engrescador començament d'escriptors joves i il·lusionats. Només cal dir que desitgem veure més obres seves aviat.

PELS CAMINS DEL CONTRABAN, Daniel Montañà i Buchaca, Joan Pujol i Ros, Josep Rafart i Canals, Gironella, Associació Cultural El Vilatà, 1993, 101 p. (Col·lecció L'Escambell, 6).

El contraban és tan vell com les fronteres, i molt comú en comarques que hi són a prop. De l'alt Berguedà a Andorra o la Cerdanya francesa hi ha molt poc, i això sempre ha afavorit aquest comerç il·legal. Aquesta obra es limita a l'època de la postguerra, quan la misèria i les circumstàncies polítiques afavoriren aquesta activitat. S'ha realitzat bàsicament mitjançant entrevistes a antics contrabandistes (recollint, de passada, una part de la història quotidiana força desconeguda). En general la impressió resultant és que el contraban era evidentment il·legal, però força tolerat i poc mal vist. El llibre està dividit en diversos capítols segons grans rutes o accions específiques (per exemple el pas de refugiats durant la Segona Guerra Mundial). Conté annexos molt interessants, com un decret carlista de prohibició del contraban, mapa i descripció de les rutes més usades, una cançó popular sobre el tema i un glossari d'argot contrabandista.

AVIÀ I EL TEATRE, Josep Rafart i Canals, Gironella, Associació Cultural El Vilatà, 1993, 157 p. (Col·lecció L'Escambell, 3).

El mateix autor explica a la «Presentació» que quan li van proposar fer un llibre sobre el teatre a Avià, va creure en un principi que es tractaria d'una feina fàcil perquè un poble petit no podia donar per a molt, però que va canviar radicalment d'opinió quan s'hi va posar. Aquesta mateixa sensació serà la de qualsevol lector que llegeixi aquesta obra. El llibre ressegueix el teatre a Avià des de principis de segle (quan hi havia no un, sino dos teatres a la població) fins a l'actualitat. Es tracta sobretot d'una agradable descoberta i una bona aportació a la història local que demostra la vitalitat cultural de poblacions força petites.

LA PATUM DE BERGA, Josep Armengou, Berga, Albí, Barcelona, Columna, 1994, 126 p. (La Guita, 3).

Esperada reedició d'aquesta important obra de Mossèn Armengou, que es va editar el 1968, ampliar el 1971 amb unes «Anotacions...» i tornada a publicar definitivament el 1973, però que estava pràcticament esgotada. Primer estudi seriós sobre la Patum, és potser encara avui el més global i accessible pel públic en general, malgrat les obres (i tesines) posteriors. S'inclouen les partitures musicals recollides a les primeres edicions, però les fotografies són, en la seva immensa majoria, diferents, i això passa no només amb les fotografies més modernes, sinó també amb les antigues.

HOMENATGE A QUERALT, Josep M. Ballarín, Berga, L'Albí, Barcelona, Columna, 1994 (L'Oreneta, 1).

Homenatge poètic i espiritual de mossèn Ballarín a Queralt, just quan n'ha hagut de marxar després de trenta-cinc anys com a capellà custodi. No és una obra sobre art, història i altres temes similars, sinó sobre sentiments personals. Un bell llibre per a un comiat sentit.

EL BERGUEDÀ, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1994, 213 p. (Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, 5).

Des de 1985 el Servei del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya està publicant un inventari per comarques dels edificis d'interès històrico-artístic. El volum del Berguedà correspon al número cinc de la col·lecció i ha estat elaborat a partir del propi inventari del Servei (bàsicament obra de Rosa Serra) i completat amb algunes aportacions puntuals. L'obra s'or-

dena alfabèticament segons els diferents termes municipals. Per cada localitat s'inclou un petit mapa, una explicació general i breus descripcions i abundants fotografies (en blanc i negre) dels edificis més destacables. Es cataloguen evidentment esglésies i restes de fortificacions, però també masies i cases nobles, ponts, molins, fàbriques i colònies industrials. Al principi té una introducció sobre la comarca, i al final una bibliografia i un índex de topònims i edificis.

FÀBRriques I EMPRESes, 10 ANYS DE REPORTATGES A REGIÓ 7, Josep Camprubí i Plans, Manresa, [Regió 7], 1994, 222 p.

Recull dels articles sobre història industrial del Bages i Berguedà que Josep Camprubí va escriure quasi setmanalment de 1984 a 1994 per a *Regió 7* sota el títol genèric «La dinàmica d'un poble». És una recopilació de petites històries, de temes monogràfics que en conjunt constitueixen un mosaic que ens ajuda a entendre la història industrial d'aquestes comarques. Els temes són diversos: qüestions generals, rams industrials, fàbriques i negocis concrets, personatges destacats... Es tracta pràcticament de facsimils dels articles originals, sense cap mena de reelaboració. La majoria, però, es dediquen a Manresa i al Bages, i només de vint a trenta articles dels cent noranta-un es refereixen específicament al Berguedà. Amb tot, és una obra valuosa, que evitarà que els interessats en la matèria hagin de localitzar el Regió 7 corresponent. Té el seu corresponent índex, però es troba molt a faltar, en canvi, un sumari.

CENT IMATGES PER A LA HISTÒRIA (II), BERGA, 1868-1950, Gironella, Associació Cultural el Vilatà, 1994, 164 p. (Col·lecció L'Escambell, 8).

Un any després d'haver realitzat una història gràfica de Gironella, l'Associació Cultural El Vilatà publicà una obra similar dedicada a Berga. Es tracta també en aquest cas de cent fotografies (seleccionades de l'extens Arxiu Luigi), ordenades segons diversos temes, i que il·lustren l'evolució del paisatge i les formes de vida a Berga al llarg de quasi un segle. Després de Bagà, Gironella i Berga, esperem que aquest tipus de publicació s'estengui a la resta de la comarca.

NOTES HISTÒRIQUES DE LA CIUTAT DE BERGA, Ramon Huch i Guixer, Albí, Barcelona, Columna, 1994, 271p. (La Guita, 1).

Molt benvinguda és aquesta reedició de l'obra publicada el 1954, després de la mort de l'autor, i que era pràcticament impossible d'aconseguir en l'actualitat. Es tracta d'una edició facsimil totalment fidel a l'original. L'autor era arxiver de la Comunitat de Preveres, i en part degut a això va publicar aquestes *Notes...* (la font de les quals és el «llibre verd» de la Comunitat), recull de diversos aspectes i curiositats de la història de Berga, sobretot aquells relacionats amb la religió i l'església.

MEDICINA I SOCIETAT A LA VALL DE BOÍ ALS SEGLES XVIII I XIX, Daniel Montañà i Buchaca, Barcelona, Promocions i Publicacions universitàries, 1994, 125 p.

Pot estranyar la inclusió d'aquesta obra a la secció de ressenyes de L'EROL, però l'autor és berguedà. Metge titular de Barruera-Durro (Vall de Boí) durant uns 2 anys, ho va aprofitar per realitzar una investigació sobre els aspectes mèdico-sanitaris de la història d'aquesta vall als segles XVIII i XIX. Es tracten temes com la demografia, les malalties i els sanita-

ris de la zona, juntament amb descripcions de fets curiosos i altres qüestions més concretes. Està profusament il·lustrada i conté uns resums estadístics de naixements, matrimonis i morts segons els arxius de la zona, un llistat de fonts documentals i una bibliografia.

BERGA, RECORDS DEL PASSAT, Tomàs Pujol, Berga, Edicions de l'Albí, Barcelona, Columna, 1994, 108 p. (La Guita, 2).

Tomàs Pujol (1898-1984), prou conegut per tots els berguedans, ens explica en aquest llibre els records de la Berga de la seva joventut, és a dir, la de principis d'aquest segle. No les remembrances personals, ni els grans esdeveniments, sinó com eren els costums, vida, mentalitat i supersticions de la gent d'aquella època, tan diferents dels actuals. L'obra es divideix en tres grans apartats: 1. «Festes i festetes», on seguint el calendari ens explica com vivia el poble les festivitats (majoritàriament religioses), i que pot sorprendre la gent més jove precisament per la seva gran quantitat. 2. «I durant l'any... altres coses», un recull de temes diversos i fins i tot curiosos: cinemes, vestits, menjar, serveis públics, transports... 3. «Al llarg de la vida», un repàs de com vivien els berguedans d'aleshores el curs de l'existència des del naixement fins a l'enterrament. En resum, una bona lectura per resseguir la «petita història» dels berguedans de fa quasi cent anys.

LA QÜESTIÓ DE LES COLÒNIES INDUSTRIALS: L'EXEMPLE DEL L'AMETLLA DE MEROLA, Ignasi Terradas i Saborit, Manresa, Centre d'Estudis del Bages, 1994, 242 p. (Monogràfics, 14).

Ignasi Terradas va realitzar entre 1973 i 1978 un treball d'investigació sobre el tema de les colònies industrials a Catalunya, centrant-se en el cas de l'Ametlla de Merola. El resultat fou publicat per l'editorial Laia el 1979, i ara el Centre d'Estudis del Bages l'ha reeditat després que l'autor el revisés a fons a la llum dels canvis econòmics i històrics dels darrers quinze anys. Es tracta d'una bona notícia per als historiadors del tema, ja que aquesta és una de les obres que ha estudiat més a fons la polèmica qüestió de les colònies (per què s'intal·laren a les vores dels rius i quina mena de vida forjaren al seu interior) ⚡

M. Rosa Montanyà Lacambra